YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
27 päivänä syyskuuta 1988 *

Asiassa 313/86,

jonka Commission de première instance de sécurité sociale des Alpes-Maritimes on saattanut ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan mukaisesti yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen ensin mainitussa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

O. Lenoir

vastaan

Caisse d'allocations familiales des Alpes-Maritimes

ennakkoratkaisun sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna 2.6.1983 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 2001/83 (EYVL L 230, s. 6, liite I), 77 artiklan tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti A. J. Mackenzie Stuart, jaostojen puheenjohtajat O. Due, J. C. Moitinho de Almeida ja G. C. Rodríguez Iglesias sekä tuomarit T. Koopmans, U. Everling, Y. Galmot, C. N. Kakouris ja T. F. O'Higgins,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

julkisasiamies: Sir Gordon Slynn,
kirjaaja: hallintovirkamies D. Louterman,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet:

- Ranskan hallitus, asiamiehenään G. Guillaume, avustavana asiamiehenään C. Chavance, sekä asiamiehinään kirjallisen menettelyn aikana E. Belliard ja 13.1.1988 ja 25.5.1988 pidettyjen istuntojen aikana C. Chavance,

- Italian hallitus, asiamiehenään kirjallisen menettelyn sekä 13.1.1988 ja 25.5.1988 pidettyjen istuntojen aikana valtionasiamies P. G. Ferri,

- Saksan liittotasavallan hallitus, yhteisöjen tuomioistuimessa pidettävää oikeudenkäyntiä varten valtuutettuna asiamiehenään M. Seidel, jonka tehtävänä on vastata yhteisöjen tuomioistuimen suullisen käsittelyn uudelleen aloittamisen jälkeen esittämään kysymykseen,

- Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään kirjallisen menettelyn aikana sekä 13.1.1988 ja 25.5.1988 pidettyjen istuntojen aikana J. Griesmar,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen, sellaisena kuin se on muutettuna 13.1.1988 pidetyn suullisen käsittelyn jälkeen,

kuultuaan julkisasiamiehen 23.2.1988 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun täydentävän kertomuksen, sellaisena kuin se on muutettuna 25.5.1988 uudelleen aloitetun suullisen käsittelyn jälkeen,

kuultuaan uudelleen julkisasiamiehen 28.6.1988 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Tribunal des affaires de sécurité sociale des Alpes-Maritimes on esittänyt 21.10.1986 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 15.12.1986, ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla ennakkoratkaisukysymyksen, joka koskee sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna 2.6.1983 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 2001/83 (EYVL L 230, s. 6, liite I), 77 artiklan tulkintaa.

2 Kysymys on esitetty pääasian kantajan Lenoirin ja pääasian vastaajan Caisse d'allocations familiales des Alpes-Maritimesin (Alpes-Maritimesin perheavustuskassa) (jäljempänä CAF) välisessä oikeudenkäyntiasiassa, joka koskee viimeksi mainitun 10.11.1984 tekemää päätöstä, jonka mukaan allocation de rentrée scolaire -avustuksen (lukuvuoden alkaessa maksettava avustus, jäljempänä lukuvuoden alkamisavustus) ja allocation de salaire unique -avustukset (yhden tulonsaajan talouksille maksettava avustus, jäljempänä yhden palkan avustus) maksaminen Lenoirille keskeytettiin ja häntä vaadittiin palauttamaan niiden avustusten määrä, jotka hän oli saanut aiheettomasti kesäkuusta 1983 alkaen, jolloin hän muutti asuinpaikkansa Yhdistyneen kuningaskunnan alueelle.

3 Ennakkoratkaisupyyntöä koskevasta päätöksestä ja oikeudenkäyntiasiakirjoista käy ilmi, että Ranskan kansalainen Lenoir saa vanhuuseläkettä Ranskan lainsäädännön mukaisesti ja että hän täyttää Ranskassa kyseisen kahden avustuksen myöntämisedellytykset. Yhden palkan avustusta ei sellaisenaan ole ollut olemassa 1.1.1978 jälkeen, mutta se on nykyisin sisällytetty muiden etuuksien kanssa täydentävään perheavustukseen (allocation de complément familial), ja sitä maksetaan edelleen entisille kyseisen avustuksen saajille saavutettuna oikeutena.

4 Kesäkuussa 1983 Lenoir muutti asuinpaikkansa Ranskasta Yhdistyneeseen kuningaskuntaan. Hänelle maksettiin edelleen kyseistä kahta avustusta vuoteen 1984. Avustusten maksaminen keskeytettiin edellä mainitulla CAF:n päätöksellä 10.11.1984 sillä perusteella, että Ranskasta lähtönsä vuoksi Lenoirilla on jatkossa oikeus perhe-etuuksista ainoastaan varsinaisiin "perheavustuksiin" (allocations familiales), eikä kyseiseen kahteen avustukseen, joita Ranskan lainsäädännön – jonka soveltamista ei käsiteltävänä olevassa

tapauksessa ole kiistetty - mukaan voidaan maksaa ainoastaan sellaiselle vanhuuseläkkeen saajalle, joka asuu perheenjäsentensä kanssa Ranskan tasavallan alueella.

5 Lenoirin vireille panemassa oikaisumenettelyssä CAF:n oikaisuasioita käsittelevä lautakunta pysytti kyseisen päätöksen sillä perusteella, että kyseisten avustusten maksaminen henkilölle, joka ei asu Ranskan alueella, on asetuksen (ETY) N:o 1408/71 77 artiklan vastaista. Lautakunta noudatti näin sisäisen hallinnollisen asiakirjan (*Guide des prestations* - Etuusopas) tulkintaa, jonka mukaan edellä mainitun asetuksen 77 artiklan 2 kohdassa tarkoitetaan ainoastaan varsinaisia "perheavustuksia", ei muita "perhe-etuuksia".

6 Lenoir haki 28.6.1985 päätökseen muutosta Tribunal des affaires de sécurité sociale des Alpes-Maritimesista, joka katsoi, että oikeudenkäyntiasiaan liittyy asetuksen (ETY) N:o 1408/71 77 artiklan tulkintaa koskeva kysymys, joten se lykkäsi asian käsittelyä ja esitti yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko 14.6.1971 annetun yhteisön asetuksen (ETY) N:o 1408/71 77 artiklaa tulkittava siten, että sillä annetaan sellaiselle perhe-etuuksien saajalle, joka on jäsenvaltion kansalainen mutta asuu toisen jäsenvaltion alueella, ainoastaan oikeus lähtömaansa sosiaaliturvalaitosten maksamiin 'perheavustuksiin', mutta ei muihin perhe-etuuksiin, erityisesti lukuvuoden alkamisavustukseen ja täydentävään perheavustukseen?"

7 Pääasiaa koskevia tosiseikkoja, asianmukaisia yhteisön ja kansallisia säännöksiä ja määräyksiä, menettelyn kulkua sekä yhteisöjen tuomioistuimelle esitettyjä huomautuksia koskevat tarkemmat tiedot ilmenevät suullista käsittelyä varten laaditusta kertomuksesta. Oikeudenkäyntiasiakirjojen näitä osia käsitellään jäljempänä vain, mikäli se on tarpeen tuomioistuimen perustelujen selvittämiseksi.

8 Kansallisen tuomioistuimen esittämällä kysymyksellä pyritään selvittämään, onko ilmaisua "perhe-etuudet", sellaisena kuin siihen viitataan asetuksen (ETY) N:o 2001/83 liitteessä I olevan asetuksen (ETY) N:o 1408/71 (jäljempänä asetus (ETY) N:o 1408/71) 77 artiklassa, tulkittava siten, että sen soveltamisalaan kuuluvat ainoastaan varsinaiset "perheavustukset", vai kuuluvatko soveltamisalaan myös muut perhe-etuudet, kuten Ranskan lainsäädännössä säädetyt lukuvuoden alkamisavustukset ja yhden palkan avustukset.

9 Jotta esitettyyn kysymykseen voidaan vastata, on otettava huomioon, että asetuksen (ETY) N:o 1408/71 1 artiklan u kohdan määritelmien mukaan ilmaisulla "perhe-etuudet" tarkoitetaan "luontois- tai rahaetuuksia, jotka on tarkoitettu perhekustannuksia varten", kun taas ilmaisulla "perheavustukset" tarkoitetaan "yksinomaan perheenjäsenten lukumäärän ja tapauksen mukaan iän perusteella määräajoin suoritettavia rahaetuuksia".

10 Asetuksen 77 artiklan 1 kohdassa kuitenkin säädetään, että "ilmaisulla 'etuudet' tarkoitetaan tässä artiklassa perheavustuksia henkilöille, jotka saavat vanhuuseläkettä – – ". Kyseisessä artiklassa määritellään näin ollen artiklassa tarkoitetut "etuudet" tavalla, joka vastaa perheille myönnettävien "avustusten" määritelmää saman asetuksen 1 artiklassa, jonka u kohdan ii alakohdassa määritellään perheavustukset käyttäen ainoana kriteerinä perheenjäsenten lukumäärää ja tapauksen mukaan ikää.

11 Kansallisen tuomioistuimen esittämään kysymykseen on näin ollen vastattava, että asetuksen (ETY) N:o 1408/71 77 artiklaa, sellaisena kuin se on 2.6.1983 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2001/83 liitteessä I, on tulkittava siten, että sillä annetaan sellaiselle perhe-etuuksien saajalle, joka on jäsenvaltion kansalainen mutta asuu toisen jäsenvaltion alueella, ainoastaan oikeus lähtömaansa sosiaaliturvalaitosten maksamiin "perheavustuksiin", mutta ei muihin perhe-etuuksiin, kuten Ranskan lainsäädännössä säädettyihin "lukuvuoden alkamisavustuksiin" ja "yhden palkan avustuksiin".

12 Tällainen tulkinta johtaa Italian tasavallan hallituksen mukaan kyseisen artiklan pätemättömyyteen. Näin tulkittuna artikla olisi ETY:n perustamissopimuksen 48 ja 51 artiklan vastainen sen syrjivän vaikutuksen vuoksi, joka artiklalla olisi sellaisia eläkkeensaajia kohtaan, jotka eläkkeelle jäätyään ovat asettuneet toisen jäsenvaltion alueelle ja joilta tämän vuoksi evättäisiin mahdollisuus saada edelleen muita perhe-etuuksia kuin varsinaisia perheavustuksia, vaikka tällaisesta mahdollisuudesta säädetään asetuksen (ETY) N:o 1408/71 77 artiklan 2 kohdan a alakohdassa.

13 Tällaista päättelyä ei voida hyväksyä. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on todennut 15.1.1986 antamassaan tuomiossa (asia 41/84, Pinna, Kok. 1986, s. 1), perustamissopimuksen 51 artiklassa määrätään jäsenvaltioiden lainsäädäntöjen yhteensovittamisesta eikä niiden yhdenmukaistamisesta. Perustamissopimuksen 51 artiklan mukaan jäsenvaltioiden sosiaaliturvajärjestelmät ja näin ollen myös jäsenvaltioissa työskentelevien henkilöiden oikeudet saavat edelleen olla erilaisia. Perustamissopimuksen 51 artiklalla ei siis puututa eri jäsenvaltioiden sosiaaliturvajärjestelmien välisiin aineellisiin ja menettelylli-

siin eroavaisuuksiin eikä näin ollen eroavaisuuksiin jäsenvaltioissa työskentelevien henkilöiden oikeuksien osalta.

14 On totta, että yhteisöjen tuomioistuin täsmensi edellä mainitussa tuomiossaan, että yhteisön sosiaaliturvasäännöstöllä ei pitäisi aiheuttaa uusia eroja niiden jo olemassa olevien erojen lisäksi, jotka johtuvat siitä, ettei kansallisia lainsäädäntöjä ole yhdenmukaistettu, ja että yhdenvertaisen kohtelun periaatteen mukaan kiellettyä on paitsi avoin syrjintä kansalaisuuden perusteella, myös kaikki peitellyn syrjinnän muodot, joissa muita erotteluperusteita soveltaen päädytään tosiasiassa samaan tulokseen.

15 Kuitenkin, kuten yhteisöjen tuomioistuin on 28.6.1978 antamassaan tuomiossa (asia 1/78, Kenny, Kok. 1978, s. 1489) todennut, perustamissopimuksen 7 ja 48 artiklassa ei tarkoiteta sellaista mahdollista eroavaisuutta kohtelussa, joka voi johtua jäsenvaltioiden kansallisten lainsäädäntöjen eroavaisuuksista, jos kutakin kansallista lainsäädäntöä sovelletaan kaikkiin sen soveltamisalaan kuuluviin henkilöihin objektiivisin perustein ja ottamatta huomioon heidän kansalaisuuttaan.

16 On kuitenkin todettava, että asetuksen (ETY) N:o 1408/71 77 artiklan kiistanalainen säännös on soveltamisalaltaan yleinen sääntö, jota sovelletaan erottelematta kaikkiin jäsenvaltioiden kansalaisiin ja joka perustuu objektiivisiin kriteereihin, jotka koskevat kyseisten etuuksien luonnetta ja myöntämisedellytyksiä. Mikäli eläkkeen osalta toimivaltaisen jäsenvaltion lainsäädännössä myönnetään edunsaajan perheelle määräajoin suoritettavia rahaetuuksia yksinomaan perheenjäsenten lukumäärän ja tapauksen mukaan iän perusteella, on etuuksien myöntäminen edelleen oikeutettua riippumatta edunsaajan ja hänen perheensä asuinpaikasta. Sitä vastoin toisenlaiset etuudet tai etuudet, joiden myöntämistä koskevat muut edellytykset, mistä on kyse esimerkiksi etuudessa, jonka tarkoituksena on kattaa tietyt lasten lukuvuoden alkamisesta aiheutuvat kulut, liittyvät useimmiten läheisesti sosiaaliseen ympäristöön ja näin ollen asianomaisten asuinpaikkaan.

17 Näin ollen ei voida katsoa, että kiistanalaisella säännöksellä aiheutetaan uusia eroja niiden jo olemassa olevien erojen lisäksi, jotka johtuvat siitä, ettei kansallisia lainsäädäntöjä ole yhdenmukaistettu, tai että säännöksessä sovellettaisiin sellaisia erotteluperusteita, jotka johtaisivat kansalaisuuteen perustuvaan syrjintään.

18 Edellä esitetystä seuraa, ettei asetuksen (ETY) N:o 1408/71 77 artiklan 1 ja 2 kohdan, sellaisina kuin ne ovat 2.6.1983 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2001/83 liitteessä I, voida katsoa olevan ETY:n perustamissopimuksen 48 ja 51 artiklan vastaisia.

Oikeudenkäyntikulut

Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Ranskan, Italian ja Saksan hallitukselle sekä Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikuluista.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Tribunal des affaires de sécurité sociale des Alpes-Maritimesin 21.10.1986 tekemällään päätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

Asetuksen (ETY) N:o 1408/71 77 artiklaa, sellaisena kuin se on 2.6.1983 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2001/83 liitteessä I, on tulkittava siten, että sillä annetaan sellaiselle perhe-etuuksien saajalle, joka on jäsenvaltion kansalainen mutta asuu toisen jäsenvaltion alueella, ainoastaan oikeus lähtömaansa sosiaaliturvalaitosten maksamiin "perheavustuksiin", mutta ei muihin perhe-etuuksiin, kuten Ranskan lainsäädännössä säädettyihin "lukuvuoden alkamisavustuksiin" ja "yhden palkan avustuksiin".

Mackenzie Stuart Due Moitinho de Almeida Rodríguez Iglesias

Koopmans Everling Galmot Kakouris O'Higgins

Julistettiin Luxemburgissa 27 päivänä syyskuuta 1988.

J.-G. Giraud
kirjaaja

A. J. Mackenzie Stuart
presidentti